

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.

o rentę z tytułu wypadku przy pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 lipca 2011 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 czerwca 2010 r.,

**uchyła zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu
Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W. z
dnia 4 grudnia 2009 r., i odrzuca odwołanie.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2010 r., Sąd Apelacyjny zmienił, na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T., wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W. z dnia 4 grudnia 2009 r. i oddalił odwołanie wnioskodawcy J. P. od decyzji organu rentowego z dnia 3 lipca 2009 r. odmawiającej przywrócenia wnioskodawcy prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

W stanie faktycznym sprawy, wnioskodawca (ur. w dniu 27 maja 1980 r.) od dnia 17 sierpnia 1999 r. do dnia 16 sierpnia 2000 r. zatrudniony był na stanowisku

pracownika fizycznego w firmie „Zakład Produkcyjno – Usługowo - Handlowy M. C.", zaś następnie od dnia 15 lipca 2002 r. do dnia 14 października 2002 r. w firmie „N. F.H.U.P. J. N.", wykonując zawód stolarza. W dniu 18 lipca 2002 r. wnioskodawca uległ wypadkowi przy pracy, na skutek którego doznał amputacji palców II, III i IV oraz paliczka obwodowego kciuka lewej ręki. Od dnia 14 stycznia 2003 r. do dnia 31 stycznia 2008 r. pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. W dniu 8 listopada 2007 r. złożył do organu rentowego wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, a decyzją z dnia 16 stycznia 2008 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do renty na dalszy okres, gdyż Komisja lekarska - orzeczeniem z dnia 12 grudnia 2007 r. - uznała go za zdolnego do pracy. W opinii z dnia 2 czerwca 2008 r. złożonej dla potrzeb postępowania sądowego, biegli lekarze specjaliści: internista, ortopeda i lekarz medycyny pracy rozpoznali u wnioskodawcy stan po amputacji palców II-IV ręki lewej, uznając że jest on zdolny do pracy w zawodzie wyuczonym - technika ekonomisty, a okres przebywania na rencie z tytułu niezdolności do pracy, pozwolił mu na adaptację do praworęczności. Prawomocnym wyrokiem z dnia 21 października 2008 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W. oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji ZUS.

W dniu 27 kwietnia 2009 r. wnioskodawca złożył do organu rentowego wniosek o przywrócenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 15 maja 2009 r. został uznany za częściowo niezdolnego do pracy w związku z wypadkiem przy pracy do dnia 31 maja 2012 r. Orzeczeniem z dnia 26 czerwca 2009 r. Komisja lekarska ZUS uznała, że wnioskodawca jest zdolny do pracy. W oparciu o powyższe orzeczenie, ZUS Oddział w T. zaskarżoną decyzją z dnia 3 lipca 2009 r. odmówił wnioskodawcy przywrócenia prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Na skutek odwołania wnioskodawcy, wyrokiem z dnia 4 grudnia 2009 r., Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W. ustalił na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego, w tym z opinii biegłych lekarzy: internisty, ortopedy i lekarza medycyny pracy, że zdolność wnioskodawcy do

wykonywania dotychczasowego zatrudnienia została w sposób istotny ograniczona, a tym samym spełnił on warunki do przyznania renty z tytułu wypadku przy pracy określone w art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm.).

Wobec apelacji organu rentowego, wyrokiem z dnia 9 czerwca 2010 r., Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie wnioskodawcy, wskazując w uzasadnieniu, że przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy Sąd Okręgowy „należycie uwzględnił czynniki medyczne, jednakże pobieżnie potraktował czynniki zawodowe”. W ocenie Sądu drugiej instancji, organ rentowy zasadnie wskazał w apelacji, że w opinii z dnia 2 sierpnia 2008 r. biegli uznali wnioskodawcę za osobę zdolną do pracy w zawodzie technika ekonomisty i na tej podstawie Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 21 października 2008 r. oddalił jego odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 16 stycznia 2008 r. Także w opinii z dnia 10 września 2009 r. biegli jednoznacznie uznali zdolność do pracy wnioskodawcy w charakterze technika - ekonomisty. W ocenie Sądu Apelacyjnego uszło uwadze Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawca od 2003 r. ma wykształcenie średnie techniczne, a zatem jego niezdolność do pracy mogła odnosić się do tego poziomu wykształcenia, a nie do zawodu stolarza, którą to pracę wykonywał jedynie przez cztery dni w roku 2002 poprzedzającym dzień wypadku. Tym samym wnioskodawca zdolny jest do podjęcia pracy zgodnie z poziomem kwalifikacji z wyjątkiem pracy stolarza, a więc nie spełnił wymagań r. dla przyznania dochodzonego świadczenia.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), poprzez uznanie, że wnioskodawca nie jest osobą częściowo niezdolną do pracy i jednoczesnym uznaniu przez Sąd, iż jest on w pełni zdolny do wykonywania zawodu technika-ekonomisty, gdyż jest to praca zgodna z poziomem posiadanych przez niego kwalifikacji, podczas gdy zebrany materiał dowodowy wskazuje, że nie może on praktycznie wykonywać wyuczonego zawodu

oraz art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, poprzez „pominięcie socjalno- ekonomicznego aspektu niezdolności do pracy ubezpieczonego, polegające na zaniechaniu uwzględnienia obiektywnej możliwości podjęcia przez skarżącego zatrudnienia zgodnego z poziomem posiadanych kwalifikacji, wykształcenia i zdolności psychofizycznych”, oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 227 k.p.c. w związku z art. 468 k.p.c. w związku z art. 232 zdanie 2 k.p.c. „poprzez niewyjaśnienie w sposób wyczerpujący wszystkich istotnych dla sprawy okoliczności i niedopuszczenie oraz nieprzeprowadzenie przez Sąd drugiej instancji dowodu z opinii biegłego sądowego odnośnie możliwości wykonywania przez skarżącego pracy w charakterze technika-ekonomisty w aspekcie tego, że wnioskodawca jest osobą leworęczną i tą ręką (przed wypadkiem przy pracy) posługiwał się pisząc, obsługując komputer, nadto Sąd nie dopuścił i nie przeprowadził dowodu z opinii biegłego na okoliczność tego czy istnieje w ogóle możliwość aby osoba leworęczna była w stanie przystosować się (wyuczyć) posługiwania się prawą ręką w takim stopniu, który umożliwiłby tej osobie względnie swobodne wykonywanie pracy jako technik-ekonomista”, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania, która – w świetle przepisów – zachodzi m.in. wówczas, jeżeli o to samo roszczenie między tymi samymi stronami toczy się sprawa wcześniej wszczęta albo jeżeli sprawa taka została już prawomocnie osądzona (art. 379 pkt 3 k.p.c.).

W ocenie Sądu Najwyższego, taka właśnie sytuacja procesowa miała miejsce w ocenianej sprawie. Z przytoczonych wyżej okoliczności sprawy wynika, że wnioskodawca w dniu 8 listopada 2007 r. złożył do organu rentowego wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, który nie został uwzględniony przez organ rentowy (decyzja z dnia 16 stycznia 2008 r.), zaś odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało

oddalone prawomocnym wyrokiem Sąd Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W. z dnia 21 października 2008 r. Co prawda prawomocny wyrok rozstrzygający o braku prawa do świadczenia nie jest przeszkodą do wystąpienia z ponownym wnioskiem o to samo świadczenie, jednak wniosek taki jest dopuszczalny w sytuacji, gdy po uprawomocnieniu się wyroku wystąpiły nowe okoliczności mające wpływ na prawo do świadczenia lub jego wysokość. Tylko w takiej sytuacji, sprawa tocząca się w wyniku rozpoznania nowego wniosku – i wydania nowej decyzji - nie jest sprawą o to samo roszczenie, będące przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawie poprzednio zakończonej wydaniem wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2004 r., III UK 119/04 - niepublikowany). Nieważność postępowania, związana z nieodrzczeniem przez sąd ubezpieczeń społecznych odwołania od decyzji organu rentowego z powodu powagi rzeczy osądzonej, może być rozważana także wówczas, gdyby odwołanie zostało wniesione od decyzji wcześniej zaskarżonej odwołaniem, które zostało już prawomocnym wyrokiem oddalone. W rozpatrywanej sprawie, wnioskodawca po upływie 6 miesięcy od prawomocnego orzeczenia, w dniu 27 kwietnia 2009 r. złożył do organu rentowego wniosek o przywrócenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Co prawda w odniesieniu do stosunków ubezpieczenia społecznego powaga rzeczy osądzonej ma walor szczególny, który ogranicza jej praktyczne znaczenie, jednakże nieoznacza to, że zawsze dopuszczalna jest procesowa możliwość ponownej oceny, już ocenionej (rozstrzygniętej) sprawy. Rozstrzygnięcia sądowe w sprawach z tego zakresu ustalają treść łączącego strony stosunku prawnego w chwili wyrokowania. Nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia mogą spowodować przekształcenie treści praw i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone spełnienie się lub tzw. upadek przesłanek materialno prawnych prawa do świadczeń. Jednak w sytuacji gdy kwestia uprawnienia do renty z tytułu niezdolności do pracy była już przedmiotem postępowania przed sądem i w sprawie zapadło orzeczenie prawomocnie oddalające odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, jego kolejne odwołanie, w tej części - z uwagi na zaistniałą powagę rzeczy osądzonej winno podlegać odrzuceniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 grudnia

2005 r., II UKN 91/05, niepublikowane). Jak stwierdza się w ustalonym orzecznictwie sądowym, wszczynające postępowanie sądowe odwołanie od decyzji organu rentowego pełni rolę pozwu. Stąd też w sytuacji, gdy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona, sąd powinien odwołanie odrzucić na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAPiUS 1999 r. nr 16, poz. 529). Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 231/99, (OSNP 2000 nr 19, poz. 734) powaga rzeczy osądzonej, z której korzysta prawomocny wyrok sądu pracy i ubezpieczeń społecznych wydany w sprawie o prawo do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, wyłącza możliwość ponownego wszczęcia postępowania o to samo świadczenie, zarówno przed organem rentowym, jak i przed sądem bez przedłożenia nowych dowodów lub wskazania nieznanych okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, mających wpływ na jej zmianę (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 września 1978 r., II UZP 7/78, OSNCP 1979 z. 3, poz. 48, postanowienie z dnia 19 stycznia 1984 r., II URN 131/83, OSNCP 1984 z. 10, poz. 177, wyrok z dnia 8 października 1986 r., II URN 182/86, OSNCP 1987 z. 12, poz. 212 oraz postanowienie z dnia 14 stycznia 1997 r., II UKN 50/96, OSNAPiUS 1997 nr 17, poz. 328). Tymczasem w rozpoznawanej sprawie, ustalony stan faktyczny nie uległ zmianie, nie zaszły też nowe okoliczności, ani nie przedłożono nowych dowodów w kwestii niezdolności do pracy wnioskodawcy.

Co prawda w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2007 r., I UK 159/07, (niepublikowany) wskazano, że prawomocny wyrok rozstrzygający o braku prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego nie jest przeszkodą do wystąpienia przez ubezpieczonego z ponownym wnioskiem o to samo świadczenie, a sprawa tocząca się w wyniku rozpoznania nowego wniosku – i wydania przez organ rentowy nowej decyzji - nie jest sprawą o to samo roszczenie, które było przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawie poprzednio zakończonej wydaniem wyroku (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), to jednak powyższe orzeczenie zapadło w odmiennym stanie faktycznym, w którym podstawa faktyczna (stan zdrowia wnioskodawcy i wynikająca z tego stanu jego niezdolność do pracy oraz związek tej niezdolności z wypadkiem przy pracy) mogła ulec zmianie. Wobec powyższego, skoro – jak

uznano w orzecznictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 1998 r., II UKN 373/98, OSNAPIUS 1999 nr 21, poz. 702) - prawomocny wyrok oddalający odwołanie w sprawie o rentę inwalidzką, w którym ustalono okres zatrudnienia i datę powstania inwalidztwa ma powagę rzeczy osądzonej, zatem odwołanie od kolejnej decyzji organu rentowego, wydanej w tym samym stanie faktycznym, podlega odrzuceniu - art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W. powinien odrzucić odwołanie wnioskodawcy od decyzji organu rentowego, a gdy tego nie uczynił, rzeczą Sądu drugiej instancji, rozpoznającego apelację, było postąpienie stosownie do wskazań zawartych w art. 378 § 1 w związku z art. 379 pkt 3 k.p.c. i uchylenie z urzędu wyroku Sądu pierwszej instancji.

Na marginesie – w ocenie Sądu Najwyższego - wzruszenie ustaleń stanowiących podstawę prawomocnego wyroku i wydanie przez organ rentowy nowej decyzji w sprawach o emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy jest możliwe na warunkach wskazanych w art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W postanowieniu z dnia 22 czerwca 2004 r., II UK 404/03, (OSNP z 2005 r. nr 4, poz. 58), Sąd Najwyższy stwierdził, że prawomocność wyroku wydanego w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy nie stanowi przeszkody w ponownym rozpoznaniu sprawy o to świadczenie, jeżeli na podstawie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, organ rentowy wydał decyzję, od której ubezpieczony odwołał się do sądu. Powyższe pozwala – przy wykorzystaniu wskazanego wyżej orzecznictwa - na wyrażenie stanowiska, według którego prawomocny wyrok sądu ubezpieczeń społecznych, oddalający odwołanie w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, w którym ustalono okres zatrudnienia oraz brak niezdolności do pracy, korzysta z powagi rzeczy osądzonej, zatem odwołanie od kolejnej decyzji organu rentowego, wydanej w tym samym stanie faktycznym, podlega odrzuceniu - art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., zaś wzruszenie ustaleń stanowiących podstawę prawomocnego wyroku i wydanie przez organ rentowy nowej decyzji w sprawach o emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy jest możliwe na warunkach wskazanych w art. 114

ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.

/tp/